

2. Podmínky pro rozvíjení čtenářské gramotnosti ve škole

Hana Košťálová

*Díky rozvíjení čtenářské gramotnosti ve školách se z **každého žáka** může stát přemýšlivý a nezávislý čtenář.*

S tímto tvrzením mnozí souhlasí. Chceme-li ale úspěšně vzdělávat, je důležité, aby důvěra v možnost každého dítěte učit se a uspět byla ustálena v celém systému vzdělávání. Pokud některé dítě vytyčeného cíle přes veškeré úsilí nedosáhlo, nesmí to být proto, že jsme je vyčlenili a předem zpochybnili jeho možnosti.

Základní podmínkou úspěchu je tedy důvěra v možnosti každého žáka učit se a sebe-důvěra nás učitelů v to, že jsme schopni rozmanité možnosti dětí uspokojivě rozvíjet.

Pokud chceme, aby nejen rodina, ale i škola přispěla k tomu, že z našich dětí vyrostou nezávislí a přemýšliví čtenáři, je potřeba přímo ve škole vytvářet další předpoklady pro úspěšný růst čtenářské gramotnosti u každého žáka. Čtenářská gramotnost se rozvíjí ve všech předmětech, tj. i při čtení textů věcných, nejen při literární výchově.

Pro mnoho dětí je škola jediná šance, jak objevit svět čtení, vytvořit si pozitivní vztah ke čtení a zvládnout potřebné čtenářské postupy. Škola možnosti má, ale mnohdy je nevyužívá ze značné části pro překážky vyplývající z tradičního přístupu ke čtení a čtenářství. Ve změněných společenských podmínkách je potřeba přehodnotit i - dříve funkční - přístupy a postupy a aktualizovat je.

Co se ve školách stále stává

Stává se, že učitelé nepovažují za svůj úkol učit žáky číst.

Chtějí, aby žáci četli v jejich předmětu s porozuměním, ale očekávají, že je tomu naučí někdo jiný, především rodina nebo jiní učitelé. Odvolávají se na množství učiva a současně nedostatek času ve svém předmětu. Nemohou časem plýtvat na úkoly, které by vyžadovaly i četbu, neboť děti „neumějí číst“, takže by z textu nenačerpaly požadované informace.

Podmínka pro rozvíjení čtenářství

Škola společně vytvořila (přijala) a realizuje takový program rozvoje čtenářství, který využívá všechny příležitosti k tomu, aby z žáků systematicky a cíleně vyrůstali nezávislí a samostatní čtenáři.

Příklad

Čte se koordinovaně v celé škole, ve všech předmětech, učitelé se navzájem informují o potřebách žáků a pomáhají si v jejich naplňování. Používají rozmanité čtenářské vzdělávací strategie, konkrétní metody a postupy, na nichž se ve škole shodli, a jsou dohodnuti na tom, co který učitel ve kterém předmětu u žáků ve čtenářství rozvíjí nebo využívá, aby se zbytečně nedublovali nebo naopak aby nevznikala nepokrytá místa.

Stává se, že estetické, ale mnohdy i věcné čtení přímo ve škole se považuje za ztrátu času.

Číst se má jinde, ve škole se o tom má nanejvýš hovořit, nebo ještě lépe jen dokládat, že žák četl. Žáci nedostávají dostatek soustředěného a pravidelného času na začtení se do knihy a na emocionální prožitek, který je podmínkou pro to, aby se z nečtenáře stal čtenář. Při tom si učitelé stěžují na to, že žáci nečtou s chutí, stahují referáty z internetu, vyhýbají se četbě, jak můžou.